

การฟื้นฟูการแสดงโนราบันเทิงแบบโบราณจังหวัดพัทลุง

จักรวัฒน์ เพ็ชรเรือง กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์ จุติกา โกลลเหมมณี

สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
e-mail : jak_lovelove1991@hotmail.com

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ฟื้นฟูการแสดงโนราบันเทิงแบบโบราณจังหวัดพัทลุง มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูองค์ความรู้การแสดงโนราบันเทิงแบบโบราณจังหวัดพัทลุงโดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร สัมภาษณ์และสังเกตการณ์โดยมีขอบเขตการศึกษาคณะโนราบันเทิงแบบโบราณ2คณะจากการประชันโรงในงานกาชาดจังหวัดพัทลุง ปี พ.ศ 2527-2529 คือ 1.คณะโนราสายทิพย์ เสน่ห์ศิลป์ 2.คณะโนราสมพงษ์น้อย ดาวรุ่ง ผลการศึกษาพบว่า2คณะโนราบันเทิงแบบโบราณยังคงยึดรูปแบบเดิมที่เป็นบันเทิงแบบโบราณตั้งแต่ช่วงที่1เบิกโรง2 โหมโรง 3.รำชุด 4.นายโรง 5. ละครโนราหรือการเล่นเป็นเรื่อง

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการฟื้นฟูละครโนราจาก บท 12 คำพริต จากการแสดงโนราพิธีกรรมโดยใช้วรรณคดี2เรื่อง 1.เรื่องสังข์ทอง ตอนเลือกคู่ 2.เรื่องไกรทอง ตอนปราบขาละวัน โดยผู้วิจัยพบว่าการแสดงละครโนราทั้ง2 คณะ มีเทคนิคและวิธีการแสดงที่แตกต่างกัน ได้แก่ 1.คณะโนราสายทิพย์ เสน่ห์ศิลป์ นำวรรณคดีเรื่องสังข์ทอง ตอนเลือกคู่ คณะโนราสายทิพย์ เสน่ห์ศิลป์มีองค์ประกอบสมบูรณ์เพราะยังมีผู้เชี่ยวชาญทางละครโนราและสามารถรับส่งบทระหว่างการเจรจาบทตัวละครต่อตัวละครได้อย่างชำนาญยังมุ่งเน้นให้ความรู้สอดแทรกแง่คิดในเนื้อหาสาระของบทละครในแต่ละตัวละคร ของการเล่นละครโนราที่มีขั้นตอน ชับบท ทำบท การรำ การแสดง ที่มีชั้นเชิงผู้แสดงมีไหวพริบในการรับส่งบทละครโนรา 2.คณะโนราสมพงษ์น้อย ดาวรุ่ง นำวรรณคดีเรื่องไกรทอง ตอนปราบขาละวัน ได้มีการสร้างสรรค์โดยการเพิ่มบทของตัวละคร ขึ้น 6 ตัวโดยนำแนวคิดมาจากการรำแทงเข้ในโนราพิธีกรรมโดยออกแบบทำรำขึ้นมาใหม่โดยยึดหลักทำรำดั้งเดิมจากการรำแทงเข้ ช่วงการแสดงที่5ละครโนราทั้ง2คณะยังมีรูปแบบของละครโนราที่เหมือนกันและต่างกันซึ่งในส่วนที่เหมือนกันคือ การชับบท บททำบท บทเจรจา ทำรำ บท 12 คำพริต ที่นำมาวรรณคดีมาแสดงในละครโนราและพรานบอกบทซึ่งทั้ง2คณะโนราบันเทิงแบบโบราณปัจจุบันเป็นนายโรงหรือลูกศิษย์ที่ออกมาบอกบท และที่แตกต่างกันคือรายละเอียดของตัวละครในแต่ละเรื่องที่น่ายโรงได้นำเสนอผ่านบทละครที่มีความสำคัญที่สุด ทั้งตัวบท ผู้แสดง เนื้อหาสาระ และรูปแบบการแสดงของแต่ละโรงหรือคณะนำเสนอให้ผู้ชมได้ชมจากการชมละครโนราหรือการเล่นเรื่อง สาระสำคัญของตัวละครที่ให้แก่คิดสร้างความตระหนัก จรรโลงจิตใจได้รับความบันเทิงและเด็กเยาวชนรุ่นใหม่ได้ซึมซับโนราผ่านการแสดงที่ทำให้เด็กรุ่นใหม่เข้าถึงได้ง่าย และรู้จักมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน

The restoration of ancient Nora for entertainment in Phatthalung

Jhakkrawat Phetrueang Kittikorn Nopudomphan Chutika Kosonhemmanee

FACULTY OF FINE ARTS IN ART EDUCATION SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

e-mail : jak_lovelove1991@hotmail.com

Abstract

This thesis on restoration of ancient entertaining performance called “Modern Nora” in Phatthalung. The purpose of this study was to restore knowledge of ancient Nora for the entertainment in Phatthalung province by documentations, interviews and observations. The scope of the study was two ancient Nora for entertainment teams of the championships at the Red Cross in Prachinburi, 1984-1986, namely: 1. Nora Saithip Chulasin 2. Nora Sompong. The study found that the two ancient Nora for entertainment teams still retain the old style of entertainment performances which is started from 1. Tang Khrueng (Teacher worship) 2. Hom rong 3. Entrance of Female Dancers 4. Nora Master show 5. Lakhon Nora.

The researcher used the method to recreating the Nora drama from 12 chapters of Thai literatures which is Sung Thong in the episode of “finding mate” 2. Krai thong in the episode of “stabbing the crocodile”

The researcher found that the performances of the two bands have different techniques and methods of performing: 1. Nora Sai Thip Chulasin brought the literature of Sung Thong. Nora Sai Thip Chulasin is well-structured due to there are Nora Drama Experts and the ability to take scripts during character-to-character dialogue, while focusing on the subject matter of the characters in each character. Nora plays the stage with a choreographed stage performance with a tactful actress.

Nora Sompongnoi Dao rung brings the literature of Krai Thong in the episode of stabbing crocodile which was created by adding six characters to the story, based on the concept of Ram Taeng Kae by created new performance which based on the traditional dance of Ram Taeng Kae.

The researchers found that during the 5th performance of the Nora drama, the two teams also had the same style of Nora drama. In the same part, they played the role of chanting verse 12 Literature is shown in the Nora drama and the hunter chapters, which both sides of the ancient Nora entertainment today are the masters or students who came out to tell the story. And the difference is the details of the characters in each of the masters. It presented through the most important plays, characters, actors, and performances of each theater or teams are presented to the audience to watch the Nora. The essence of the character that gives a sense of awareness and the young generation has absorbed through performances that make the new generation accessible and easy to understand nowadays.

Keywords: restoration, ancient entertaining

บทนำ

วัฒนธรรมเป็นเสมือนกรอบล้อมให้ชีวิตอยู่ในขอบเขตที่นิยมกันว่าดีและถูกต้องวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้มนุษย์เข้าใจสภาพชีวิตมนุษย์โดยทั่วไปดียิ่งขึ้นเพราะเป็นที่ประมวลแห่งความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความกลัว ความนิยมระเบียบแบบแผนและอื่นๆ (วิลล จีโรฟพันธุ์ ประชิต สกณะพัฒน์ อุดม เขยกิจวงศ์.2537:25)วัฒนธรรมมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ เช่น สอนให้มนุษย์รู้จักการหาอาหารเพื่อดำรงชีพการสร้างกฎเกณฑ์ให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอย่างมีระเบียบช่วยให้มนุษย์ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมเป็นพื้นฐานการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อความเจริญและความอยู่รอดของมนุษย์ (กาญจนา อินทรสุวานนท์. 2541:162) หรืออีกนัยหนึ่งวัฒนธรรมก็คือวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆที่มีการสืบเนื่องและวัฒนธรรมก็ไม่ได้อยู่ในลักษณะที่หยุดนิ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับชีวิตของบุคคลที่ดำรงอยู่ในสังคม เป็นลักษณะความเจริญในด้านต่างๆตลอดจนแนวปฏิบัติ ประเพณีจนกลายเป็นวัฒนธรรมหมู่ชน สังคม ประเทศชาติ

(วิลล จีโรฟพันธุ์และคณะ. 2538:16-17)วัฒนธรรมยังสามารถที่จะเกิดขึ้นได้ทั่วพื้นที่ในโลกนี้ซึ่งประเทศไทยของเราก็เป็นประเทศหนึ่งที่มีวัฒนธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจได้เป็นอย่างดีมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในประเทศเดียวเพราะในแต่ละพื้นที่มีความเชื่อที่แตกต่างกันภาคใต้ก็เป็นภาคที่มีศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายและหลายอย่างที่ยังคงถึงวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ความเป็นชาติได้มากที่สุด

โนราในภาคใต้นั้นมีอยู่ด้วยกันทุกจังหวัดตั้งแต่ประจวบคีรีขันธ์ลงไปยังสงขลาแต่ที่มีความโดดเด่นและมีคณะโนราหรือศิลปินที่อาศัยอยู่ก็จะมียุ่ไม่กี่จังหวัด เช่น พัทลุง นครศรีธรรมราช ตรัง สงขลา จังหวัดเหล่านี้ขึ้นชื่อว่าเป็นจังหวัดที่โดดเด่นเรื่องโนรามายาวนานและคณะโนราบันเทิงมีด้วยกันหลายคณะเช่นคณะโนราสมพงศ์น้อย ดาวรุ่ง คณะโนราสายทิพย์ เสน่ห์ศิลป์ คณะโนราสมพงศ์ ศ. สมบูรณ์ ศิลป์ คณะโนราพรทิพย์ มณฑาศิลป์ คณะโนราไขเหลี่ยม ศรีชัย คณะโนราสมพรจิต รักษาศิลป์ คณะโนราสุนันทา ดาราศิลป์ คณะโนราใจัก ดาวรุ่ง แต่เนื่องด้วยอิทธิพลกระแสการแสดงของตะวันตกเข้ามามีบทบาททำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการไหลบ่าทางวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามามีบทบาทกับเยาวชนมากขึ้นรูปแบบการแสดงโนราบันเทิงแบบโบราณเปลี่ยนแปลงไป บางคณะได้นำเอาเครื่องดนตรีสากลมาผสมบางคณะเล่นวงดนตรีลูกทุ่งสอดแทรก เช่น หางเครื่อง ทอล์คโชว์ มายากลวงดนตรีเพื่อชีวิต สากล ได้นำเอาการแสดงเหล่านี้มาแทรกการแสดงในช่วงสุดท้ายของโนราบันเทิงแบบโบราณก็คือ ละครโนรา ซึ่งในปัจจุบันนี้ละครโนราไม่มีเล่นอีกแล้วในโนราบันเทิงเพราะถือว่าละครโนราขาดความนิยม แต่การแสดงช่วงอื่นๆยังคงแสดงอยู่ในปัจจุบันมีการนำการแสดงแบบละครเวทีมาเล่นตอนแสดงเรื่องแต่งตัวแบบละครดำเนินเรื่องโดยใช้บทสนทนามีก่อนโนราแทรกบ้าง แต่ไม่มีตัวพราวนซึ่งส่งผลให้การแสดงโนราในแบบดั้งเดิมอันเป็นศิลปะการร่ายรำชั้นสูงนั้นค่อยๆลดความนิยมลง สิ่งต่างๆเหล่านี้ทำให้โนราบันเทิงแบบโบราณได้สูญเสียความเป็นเอกลักษณ์และสูญหายลงไปปัจจุบันนี้จึงมาเป็นโนราประยุกต์ โดยไม่คิดถึงภูมิปัญญาของตัวเองที่ไม่มีใครสนใจและดูแลเรียนรู้ ภูมิปัญญานั้นจึงทำให้ภูมิปัญญาของชาติได้เริ่มเลือนหายไปเพราะขาดการดูแลและเอาใจใส่จากประชาชนในท้องถิ่นผู้วิจัยจึงลงเก็บข้อมูลจึงพบว่าเมื่อปี พ.ศ 2527-2529ได้มีการแข่งขันประชันโรงเป็นครั้งสุดท้ายคณะโนราบันเทิงแบบโบราณในจังหวัดพัทลุงที่งานกาชาด โดยการแข่งขันทันนั้นจะต้องแข่งขันในรูปแบบดั้งเดิมที่ถูกต้อง จากการสัมภาษณ์พบว่าในปี พ.ศ 2527-2529 มี2คณะโนราที่ได้รับรางวัลชนะเลิศการแข่งขันประชันโรงในช่วงนั้นด้วยกัน 2 คณะ คือ คณะโนราสายทิพย์ เสน่ห์ศิลป์ คณะโนราสมพงศ์น้อย ดาวรุ่ง ที่ได้รางวัลชนะเลิศในปี พ.ศ2527 และ 2528

ผู้วิจัยจึงเร่งเห็นถึงความสำคัญจึงนำกลับมาเพื่อการฟื้นฟู ซึ่งเพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงขอเอาคำอธิบายของ **แสงทอง** สิ่งใดชอบเขาหรือเสื่อมลง จะทำให้คืนสู่ภาวะเดิมหรือดีขึ้น จึงได้ฟื้นฟูสิ่งนั้น (คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ. 2526:6)

การแสดงโนราบันเทิงแบบโบราณจังหวัดพัทลุงได้ดำเนินการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์จากศิลปินโนราในจังหวัดพัทลุง สงขลา นครศรีธรรมราช และตรัง และนักแสดง นักวิชาการทางด้านศิลปวัฒนธรรมถึงลักษณะและรูปแบบการแสดงของการแสดงโนราบันเทิงแบบโบราณจังหวัดพัทลุงที่กำลังจะสูญหายไป หากมีการฟื้นฟูองค์ความรู้การแสดงโนราบันเทิงแบบโบราณจังหวัดพัทลุงจะเป็นการทำให้ลักษณะรูปแบบการแสดงโนราบันเทิงแบบโบราณจังหวัดพัทลุงนั้นคงอยู่สืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อฟื้นฟูองค์ความรู้การแสดงโนราบันเทิงแบบโบราณจังหวัดพัทลุง

ระเบียบวิธีวิจัย**วิธีการรวบรวมข้อมูล**

การฟื้นฟูการแสดงโนราบันเทิงแบบโบราณจังหวัดพัทลุง ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ และสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การค้นคว้าเอกสาร

การสืบค้นข้อมูลผู้วิจัยได้สืบค้นข้อมูลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติการแสดงโนราบันเทิงแบบโบราณและประวัติการแสดงละครโนราโดยรวบรวมข้อมูลจาก หนังสือ เอกสารทางวิชาการ บทความทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเอกสารอื่นๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มาจัดเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา
2. การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม
3. นำข้อมูลที่จัดเป็นหมวดหมู่และเรียบเรียงข้อมูล

ผลการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับการฟื้นฟูการแสดงโนราบันเทิงแบบโบราณจังหวัดพัทลุง ผลของการศึกษารูปได้ดังนี้

1. บทละคร ตัวละคร บทละครได้ถูกคัดเลือกจาก บท 12 คำพริต ซึ่งจัดแสดงอยู่ในพิธีกรรมโรงครูนายโรงหรือหัวหน้าคณะโนรา ได้นำเอาละครวรรณคดีโดยทั้ง 2 คณะโนราบันเทิงแบบโบราณได้เลือกละครโนราหรือการเล่นเป็นเรื่อง เรื่องสังข์ทอง ตอน เลือกคู่ และ ไกรทอง ตอน ปราบขาละวัน โดยลักษณะและรูปแบบการแสดงนั้นจะตัดตอนเลือกฉากที่มีสาระสำคัญมาคณะละไม่เกิน 5 ตอนโดยมีฉากสำคัญของแต่ละคณะโนรา ดังนี้ 1คณะโนราสายทิพย์ เสน่ห์ศิลป์ นำวรรณคดีเรื่องสังข์ทอง ตอนเลือกคู่ โดยแบ่ง ฉากการแสดงทั้งหมด3ฉาก คือ1.ฉากสวรรค์ 2.ฉากในพระราชวัง 3.ฉากตอนเลือกคู่ และคณะที่2 คณะโนราสมพงศ์น้อย ดาวรุ่ง นำวรรณคดีเรื่องไกรทอง ตอนปราบขาละวัน โดยแบ่งฉากการแสดงทั้งหมด 5 ฉาก คือ1.ฉากเปิดตัวสหายไกรทอง2.ฉากเปิดตัวไกรทอง3.ฉากใต้บาดาล 4.ฉากต่อสู้ 5.ฉากลาโรง โดยทั้งสองคณะมีวิธีการแสดงที่เหมือนกัน โดยเริ่มจากการกลิ้งนำ เข้าสู่เนื้อเรื่องและบทสรุป สุดท้ายของการแสดง ซึ่งปัจจุบันสังคมมีวิวัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมในยุคนี้ๆคณะโนราบันเทิงแบบโบราณทั้ง2คณะจึงวิเคราะห์เลือกตัดตอนที่สำคัญมาแสดงคณะโนราบันเทิงแบบโบราณทั้ง2คณะมีเอกลักษณ์ที่แสดงออกสื่อสารผ่านบทละครที่แตกต่างกันโดยมุ่งเน้นสอดแทรกไว้ในบทละครโดยให้แง่คิด คติสอนใจ ผ่านบทพูดและการขับบทเพื่อให้ผู้ชมได้รับรู้ถึงความสำคัญและประโยชน์ที่ได้มารับชมนอกจากจะให้ความสนุกสนานแล้วยังสามารถให้คำสอน แก่เด็กและเยาวชนได้กลับไปคิดและผู้ปกครองได้รู้จักวิธีการเพื่อให้แง่คิดแก่ลูกของตนเองได้เพราะบทละครสามารถที่จะเป็นสื่อสารประชาสัมพันธ์ได้หลากหลายวิธี ซึ่งเป็น 1 โอกาสที่ละครโนราหรือการเล่นเป็นเรื่องให้ประโยชน์และคุณค่าแก่ผู้ชมที่มาชมคณะโนราบันเทิงแบบโบราณนอกจากนั้นยังให้เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ได้รู้จักโนรามากขึ้นผ่านละครโนราหรือการเล่นเป็นเรื่อง

ตัวละคร ในอดีตจะมีอยู่ด้วยกัน 3 ตัวละครซึ่งประกอบไปด้วย 1. ตัวพระ 2. ตัวนาง 3.พราน ซึ่ง 3 ตัวละครนี้จะมีลักษณะตัวละครที่แตกต่างกัน ซึ่งตัวละครหลักสำคัญจะเป็นการรับบทบาทเดียวคือตัวพระและตัวนาง แต่นายพรานหรือตัวตลกจะมีบทบาทมากจะต้องเปลี่ยนตัวละครไปตามบทแบบหมุนเวียนตัวละครไปตามเนื้อเรื่องปัจจุบันตัวละครมีบทบาทเพิ่มขึ้น เป็น4ตัวละคร 1.ตัวพระ 2.ตัวนาง 3.ตัวตลก4.ตัวประกอบ ซึ่งปัจจุบันไม่มีการแสดงบทบาทแบบหมุนเวียนตัวละคร รับบทตัวละครใครเป็นใครแค่บทบาทหน้าที่เดียวเท่านั้นเพราะมีนักแสดงมากขึ้นและบทบาทตัวละครลดน้อยลงเรื่องด้วยเวลากระชับขึ้นรวดเร็ว

คณะโนราบันเทิงแบบโบราณทั้ง2คณะมีนักแสดงหรือตัวละครที่แตกต่างกันเพราะเนื้อเรื่องที่ใช้นำแสดงนั้นไม่เหมือนกัน แต่ทั้ง2คณะไม่มีนายพรานที่เป็นตัวตลกแต่ได้ใช้นักแสดงที่มีบทบาทสำคัญเป็นตัวตลก เช่น ขาละวัน ก็จะมีหน้าที่รับส่งความสนุกสนานผ่านตัวละครขาละวันส่วน เรื่องสังข์ทอง ก็จะเป็นเจ้าเงาะที่เล่นบทแทนตัวละครพรานแต่เดิม โดยที่นายพรานไม่มีบทบาทหน้าที่ในละครโนรา

ปัจจุบัน ด้วยอาจจะเป็นเพราะเนื้อเรื่องที่ไม่มีความเหมาะสมแก่พราน พรานจึงไม่มีบทบาทในละครโนรา 2 เรื่องนี้ ซึ่งทั้ง 2 ละครก็มีความเหมือนและความแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยตามรายละเอียดตัวละครที่ได้รับบทบาท ซึ่งความแตกต่างนั้นก็ไม่เหมือนกัน

คณะสายทิพย์ เสน่ห์ศิลป์ ได้กำหนดเนื้อหาสาระไปอยู่ในตัวละครที่สำคัญหลายตัวละครไม่ว่าจะเป็น พระอินทร์ วิษณุ พระสังข์ (เจ้าเงาะ) และรจนา ซึ่งทุกตัวละครจะมีบทบาทและสอดแทรกสาระความสำคัญแต่ผ่านตัวละครสื่อออกไปให้ผู้ชมได้ชมแง่คิด คติ ผ่านตัวละคร ซึ่งนักแสดงที่ได้รับบทบาทในแต่ละตัวละครก็ถือว่าเป็นรุ่นเก่าที่อยู่ทั้งในยุคเก่ายุคกลางและยุคใหม่ที่มีความสามารถในการส่งบทรับบทได้อย่างคล่องแคล่วและเป็นปฏิภาณไหวพริบในการแสดงละครโนราหรือการเล่นเป็นเรื่อง

คณะโนราสมพวงศันน้อย ดาวรุ่ง ได้คิดสร้างสรรค์ตัวละครเพิ่มเพื่อให้ละครมีความแปลกใหม่ให้สอดคล้องปัจจุบันโดยเพิ่มตัวละครอีก 6 ตัวคือสหายไกรทองจากการรำแทงเข้ในโนราพิธีกรรมเพื่อให้การแสดงสมบูรณ์มากขึ้น คณะโนราสมพวงศันน้อย ดาวรุ่งจะนำเอาพิธีกรรมของการแทงเข้เข้ามาผสมกับตัวละครโดยสอดแทรกเนื้อหาให้น่าติดตามทั้งมุกตลกและกระบวนการรำของไกรทองและสหายในฉากต่อสู้กับซาละวัน

จึงทำให้ทั้ง 2 คณะโนราบันเทิงแบบโบราณมีความโดดเด่นที่แตกต่างกันแสดงศักยภาพความเป็นคณะที่ไม่เหมือนกันในรายละเอียดของบทละครและความคิดสร้างสรรค์แต่เป้าหมายที่แสดงออกไปนั้นเพื่อสร้างความบันเทิง และสอดแทรกสาระสำคัญผ่านบทบาทตัวละครซึ่งทำให้ละครมีความร่วมสมัยและสอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน

ภาพที่ 1

ที่มา: นางสาวขวัญชนก เครือแก้ว 12 ธันวาคม 2560
เป็นการแสดงในฉากที่ 3 รจนาเสียงพวงมาลัยให้กับเงาะป่า หรือสังข์ทอง

ภาพที่ 2

ที่มา: นริศร เพชรธณี 22 พฤศจิกายน 2560
เป็นการแสดงในฉากการต่อสู้ระหว่างสหายไกรทองกับซาราวัด

2. **จังหวะ ทำนอง และ ดนตรี** ที่ใช้ประกอบการแสดง ผู้วิจัยได้สรุปผลออกมาได้ทั้งหมดดนตรีที่ใช้การบรรเลงการแสดงเรียกว่า ดนตรีโนรา 5 ชิ้น ประกอบด้วย 1. โหม่งคู่ 2. ฉิ่ง 3. ทับ 4. กลอง 5. ปี โดยทั้ง 2 คณะโนราได้ใช้เครื่องดนตรีทั้ง 5 ชิ้นในการบรรเลงจังหวะ และทำนองที่ใช้ในการดำเนินเรื่องเท่านั้น โดยจังหวะจะมีทั้งหมด 12 จังหวะแต่ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่าง เช่น 1. จังหวะเสมอเครื่อง หมายถึง การบรรเลงเพลงครุโดยการใช้นดนตรีเสมออย่างเช่น เสมอเครื่องแบบการแสดงโขน 2. จังหวะเพลงทับเพลงโชนหมายถึงจังหวะที่ใช้ในการดำเนินเรื่อง 3. จังหวะเชิดฤาษีหมายถึง การเปิดตัวผู้มีความยิ่งใหญ่ หรือนักแสดงที่มีบทบาทที่สำคัญ เช่น เปิดตัว ซาละวัน เป็นต้น 4. จังหวะเพลงบวช หรือที่เรียกว่าสอดสร้อยหมายถึง การบูชาเคารพครูบาอาจารย์เป็นการเริ่มต้นของทำรำและทำจบของการรำเหมือนกับการบูชาเคารพครูบาอาจารย์เป็นทำเริ่มต้นและลงท้ายเสมอ 5. จังหวะนาดเร็วหมายถึง การลงฉากหรือการลาโรงของตัวแสดงจะกลับเข้าไปหลังฉาก 6. จังหวะกระบี่ตีทำหรือซัดระบำหมายถึง เป็นการออกท่าทางของตัวละครร่าออกท่าทางไปจนกว่าจะเปลี่ยนดนตรีหรือที่เรียกว่าเลียบบท

สรุปจังหวะ ทำนอง ดนตรี ที่ใช้เล่นในการแสดงนั้นมีทั้งหมดด้วยกัน 12 จังหวะปรับเปลี่ยนไปตามบทและการดำเนินเรื่องของแต่ละฉากซึ่งทั้ง 2 คณะโนราบันเทิงแบบโบราณมีการใช้จังหวะ ทำนอง ดนตรี ที่ไม่เหมือนกัน เช่นคณะโนราสายทิพย์ เสน่ห์ศิลป์ ใช้จังหวะ เพลงทับเพลงโชนดำเนินเรื่องโดยการบรรยายบทพร้อมด้วยดนตรีสากลดนตรีพื้นบ้านโนราพร้อมเพื่อให้ได้บรรยากาศความเป็นร่วมสมัย สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน คณะโนราสมพวงศันน้อย ดาวรุ่ง ใช้จังหวะ ทำนอง ดนตรี หลายเพลงปรับเปลี่ยนไปตามบทตามฉากในแต่ละฉาก เช่นฉากเปิดตัว 6 สหายใช้จังหวะเชิดฤาษี และเพลงทับเพลงโชนดำเนินเรื่อง พร้อมเปลี่ยนจังหวะตามบทละครที่แสดงเพื่อให้การแสดง สมจริงมากที่สุด

3. เครื่องแต่งกาย การแต่งกายในละครโนราหรือการเล่นเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่า การแต่งกายขึ้นอยู่กับตัวละครหรือโครงเรื่องที่คณะโนราได้เลือกนำมาแสดงบางคณะโนราแต่งกายตามตัวละครตามตัวละครที่ใช้ในการแสดงอย่างเช่นคณะโนราสายทิพย์เสน่ห์ศิลป์ แต่งกายตามรูปแบบของไทยประยุกต์คือเรื่องสังข์ทอง ตอนเลือกคู่แต่งกายโดยยึดจากบทบาทตามตัวละครในแต่ละตัวละครที่นำมาแสดง คณะโนราสมพงค์น้อย ดาวรุ่ง ต่วนายโรงหรือตัวเอกแต่งกายโดยชุดเครื่องแต่งกายโนราเพราะเกิดจากละครที่นำมาแสดงนั้นได้อ้างอิงมาจากการแสดงพิธีกรรมแหงเข้ เป็นหลักจนจบการแสดงตัวละครอื่นๆแต่งกายตามบทบาทของตัวละครที่นำมาแสดงอย่างเช่นชาลาวัน แต่งกายตามตัวละคร โดยมีหาง มีผ้าผันศีรษะ เป็นต้น

4. โรงโนรา โรงโนรา แบบดั้งเดิม: ลักษณะของโรงแสดงโนรา หรือโรงโนรา ที่เรียกกันในปัจจุบันว่าเวที เป็นโรงแสดงกลางแจ้งที่มีหลังคามุงด้วยผ้าใบ โครงสร้างของโรงโนราประกอบด้วยเหล็ก พื้นโรงโนราจะใช้ไม้กระดานปูเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหลายแผ่นเรียงต่อกันมีขนาดกว้างยาวประมาณ 6 คูณ 8 เมตร และยกพื้นโรงสูงประมาณ 1 เมตร นอกจากนี้พื้นที่ของโรงโนราสามารถแบ่งได้3ส่วน คือ หน้าโรงโนรา หลังโรงโนราจะถูกแบ่งด้วยฉากที่ทำด้วยผ้าวาดรูปเป็นบรรยากาศตามท้องเรื่องโดยด้านหน้าเป็นพื้นที่แสดงส่วนด้านหลังเป็นพื้นที่จัดเตรียมการแสดงและข้างโรงโนรา

โรงโนราหรือที่เรียก ว่าเวทีในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปจากดั้งเดิมมากขึ้นได้ปรับเปลี่ยนขนาดเวทีให้ใหญ่ขึ้นผู้วิจัยพบว่าปัจจุบันมีปรับเปลี่ยนขนาดเวทีขึ้นจากตัวละครในอดีตมี3ตัวปัจจุบันมีตัวละครเพิ่มมาเป็น4โดยการเพิ่มตัวประกอบตามตัวละครที่มีตามเนื้อเรื่องนอกจาก รูปแบบตัวละคร เปลี่ยนแปลงยังมีวงดนตรีคอนเสิร์ตลูกทุ่ง มีการแสดงหลากหลายในเวทีโรงใหญ่มีพร้อม แสง สี แสง และรูปแบบการใช้ไมโครโฟนซึ่งในปัจจุบันมีหลายอันในการใช้ในแต่ละวงจึงทำให้การใช้พื้นที่ในการแสดงได้มากขึ้นจะไม่เน้นการแสดงแค่ตรงกลางเวทีเท่านั้นรูปแบบการเล่นทั้ง2คณะโนรายังคงรูปแบบเดิมปรับเปลี่ยนแค่โรงโนราหรือขนาดเวทีเท่านั้น การเข้าออกของเวทีหรือการวางเศียรครุการบูชาครูยังคงยึดรูปแบบเดิมเหมือนโรงโนราในอดีต

4. ทำรำ จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ลีลาทำรำของทั้ง2คณะมีกระบวนการเรียบเรียงทำรำที่แตกต่างกันโดยยึดหลักทำรำโนรา12ทำรำหลักของโนรา โดยทำรำของคณะโนราสายทิพย์เสน่ห์ศิลป์ปรากฏอยู่ใน ช่วงการแสดงที่3คือการเสี่ยงพวงมาลัยโดยจะมีทำรำหลักหลายท่าที่นำมาแสดงและคิดสร้างสรรค์ทำรำใหม่โดยยังคงยึดโครงสร้างของการรำโนราในแบบดั้งเดิมคณะโนราสมพงค์น้อย ดาวรุ่ง ใช้กระบวนการโดยยึดหลักของพิธีกรรมแหงเข้โดยการใช้หอกที่ใช้สำหรับแหงเข้โดยมีทั้งหมด7เล่มในกระบวนการรำทำรำได้มีการสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่โดยเรียงร้อยจากทำรำ12ทำรำของโนรามีการใช้ทำรำที่มีความแข็งแรงโดยทำรำจะปรากฏอยู่ในช่วงที่1คือช่วงสหายไกรทองและช่วงที่3 คือ ไกรทองปราบชาละวัน ซึ่งทั้งสองคณะมีจุดรวมที่เหมือนกันคือ การใช้ทำรำ12ทำรำหลักของโนรา และการเริ่มต้นและการรำจบ ที่เหมือนกันคือ ท่าบาศโนรา

สรุปและอภิปรายผล ผลงานวิจัยการฟื้นฟูการแสดงโนราบันเทิงแบบโบราณจังหวัดพัทลุง สิ่งที่ผู้วิจัยพบจากการศึกษาพบว่าละครโนราหรือการเล่นเป็นเรื่องที่สามารถสื่อการสอนวิถีการสอนชีวิตไปอยู่ในบทละครผ่านของตัวละครในแต่ละตัวได้เพราะตัวละครคือประเด็นหลักในการขับเคลื่อนให้ผู้ชมติดตามและจดจำความรู้ของตัวละครที่นักแสดงโนรานำเสนอให้ผู้ชมได้ชมและยังสื่อชาวบ้านผ่านกระบวนการแสดงเพราะคณะโนราบันเทิงแบบโบราณได้สอดแทรกแนวคิดไว้ในแต่ละช่วงของบทละครที่นำเสนอออกไปนอกจากจะสร้างความบันเทิงในเรื่องของลีลาท่ารำการเล่นดนตรีและการขับขานทำบทแล้วยังสร้างความสนุกสนานและยังให้เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ได้รู้จักโนราผ่านการแสดงละครโนราหรือการเล่นเรื่องได้อย่างมีประโยชน์ และสิ่งที่ยังขาดหายไปจนทำให้คุณค่าทางการแสดงโนราขาดหายไปคือนายพรานที่เป็นตัวบอกบทในขั้นตอนเปิดตัวละครโนราตามรูปแบบเดิมในอดีต

ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยเห็นสมควรให้มีการจัดการความรู้ละครโนราหรือการเล่นเรื่องเข้าไปอยู่ในสถานศึกษาหรือจัดหาเป็นหลักสูตรของมหาวิทยาลัยเพื่อให้นักศึกษาและเยาวชนได้รู้จักวิถีการเล่นวิธีการทำบทและการขับขานผ่านการเล่นละครโนราโดยการสร้างสรรค์เนื้อเรื่องให้มีความร่วมสมัยและสอดคล้องกับสังคมในปัจจุบันเพื่อให้เป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูการแสดงโนราสืบต่อไปอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

วิมล จิโรจพันธุ์ ประชิต สุกุณะพัฒน์ อุดม เขยกิจวงศ์. (๒537). ศิลปะและวัฒนธรรมไทย. จัดพิมพ์โดย: สำนักพิมพ์แสงดาว พิมพ์ที่, บริษัทอัลฟ่า มิเลียนเนียม จำกัด.
 คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2526). การฟื้นฟูวัฒนธรรมครั้งกรุงรัตนโกสินทร์. บริษัท ประชาชน จำกัด ผู้พิมพ์.นายนิรันดร์ เหนระกุล
 ธรรมนิธย์ นิคมรัตน์. (2545).โนราแซกการปรับเปลี่ยนการแสดงเพื่อพัฒนาชุมชน. จัดพิมพ์โดย: ที่ระลึกงานวัฒนธรรมสัมพันธ์ 45.